

PRIČA KAO UTOČIŠTE

(Mira Popović: *Harmonija*, Akademska knjiga, Novi Sad, 2012)

Svoju drugu knjigu priča, pod naslovom *Harmonija*, Mira Popović objavila je posle pet godina od kada se prvi put, 2007. godine oglasila u „Narodnoj knjizi“. Čini mi se da je i tada njena knjiga priča *Beograd-Pariz* ostala u senci romana i nagrađenih romanopisaca. Već tada je, u pogovoru navedene knjige, Vasa Pavković naglasio da je nastala prevaga produkcije i primat romana nad pričom; skrenuo pažnju na pripovetku, a po mišljenju pojedinih kritičara, pa ni da „izdavači ni publika više ne vole ovaj žanr“. Ipak, treba imati na umu da se ovim žanrom bavi blizu dvesta srpskih pisaca, što može posvedočiti i *Mala kutija* Mihajla Pantića.

Mira Popović piše kratku i najkraću priču, ovu potonju posebno u prvoj knjizi *Beograd-Pariz*. Autorkina „fragmentarna tehnika pripovedanja“, kao moto kazivanja, pojačana je u novoj knjizi *Harmonija* i primetna je u svim pričama. Događanja kao i da nema, melanholičnim kazivanjem nižu se slike, na primer, upečatljivo jake: sećanja na oca, njegovu smrt i autorkin privremeni dolazak iz Pariza u Beograd. Jedino je ambijent dobio iznenadnu drugu namenu, i jedino se na tom mestu ruši *harmonija*.

Druga knjiga Mire Popović komponovana je od 26 priča, s tim što je „Umesto pogovora“ uvrštena i priča-prolog „Hamfri Bogart na mom rođendanu“ gde su boldom izvučene reči svih prethodnih priča u knjizi. Sličan postupak sažimanja svega prethodno napisanog, videli smo i u knjizi *Bernardijeva soba* Slobodana Tišme, a u istom vremenskom periodu, u Parizu, to je učinila i Mira Popović na drugačiji način.

Raskorak između Pariza i Beograda, dolasci i odlasci, stalno su prisutni u ovim pričama. Uostalom, i sama autorka je završila studije u Beogradu, a potom ih nastavila na Sorboni. Bila je dopisnik jugoslovenskih i srpskih medija, a bavi se i prevodjenjem.

Zanimljivo je da je Mira Popović većinu priča ispisala u muškom rodu. Tako u drugoj priči „Dodir“ junak broji dane do povratka („ostala su još dvadeset i tri dana“) i sa žarom očekuje susret sa dragom osobom, mada dodira nije bilo, a vazduhom samo struji nada. Da autorka dobro poznaje mušku psihologiju, da sa lakoćom ulazi u njihov svet, vidi se u prevladavanju perspektive iz ugla muškaraca.

U priči „Sada, kada starog više nema“ reč je o deobi imovine posle smrti oca. U ovoj, kao i pojedinim drugim pričama, prisutno je ne tako davno vreme: vreme ratišta, odlazaka mladih u inostranstvo „što dalje od ovog pakla“, i Miloševića. Zaplet je fokusiran na mogućem povratku jednog od braće, ali podeliti očevu imovinu na ravnopravne delove, značilo bi da onaj koji je ostao može dobiti sve, a onaj koji je otišao, i ne mora dobiti ništa.

Jedna od najuspešnijih priča „Vrata sveta“, ispričana zanatski vešto, dovodi glavnog junaka u nedoumicu, da li baki svoga druga da saopšti da joj je unuk stradao u avionskoj

nesreći. I u ovoj priči je tema, ne bitna, ali sva u naznakama, da je nastradali bakin unuk otišao iz zemlje davno, a starici je ostala nadu da će ga povremeno viđati. Njegovog druga, koji obilazi staricu, razdire dvojba: da li joj reći istinu. On prihvata ulogu „skrivača tajne“, a po nalogu lekara, da je i laž nekada bolja od istine i „njegovom zaslugom, Ivan je nastavio da živi“.

Priča „Brzinom govora“ je preplitanje groteske i smeha. Ništa nije čudno da muž ima brbljivu ženu, da je baš takvu prihvataju i zajednički prijatelji, sve do trenutka kada, sasvim slučajno, budu zaustavljeni u rutinskoj kontroli u saobraćaju. Kada policajac odbija da naplati kaznu sa komentarom da je „dovoljna kazna imati takvu ženu“, zaplet priče ide u drugom smeru. Autorka pripovedanje vodi u govor tuge. Žena se transformiše, njena brbljivost nestaje, i ona postaje druga osoba, teško prihvatljiva, a sa time se menja i njihov život.

„Uspomena“ i „Sendvič“ priče su koje prate svakodnevni, monotoni život, od muža alkoholičara do muža kome žena godinama sprema sendvič koji on odnosi na posao, i pomoću čega će žena shvatiti da muž ima ljubavnicu. Pričama o „Buketu“ ruža koji može pokrenuti konfuziju i uspomene i pričom „Zaplet“ rešavaju se mnoge prikrivene tajne. Uverljive priče u kojima je usud sudbine odigrao značajnu ulogu.

Onda kada nam autorka priča u ženskom licu, kao na primer u priči „Njen muž“, ona vešto razobličava skladnost i privid uspešne porodice i zadovoljne žene. Tako rečenica: „Muž me nikada nije prevario“ ostaje u vazduhu kao kap vode u pustinji.

Intrigantna priča „Hičkok i ja“ nema razrešenje zagonetke u tajanstvenoj tašni gde je spletom čudnih okolnosti ostala u postavi zašivena olovka. Ali nam zato autorka daje jasno rešenje u priči „Neki to tako rade“. Nagoveštaj na početku okreće se, i na kraju „daje drugo rešenje“, jer žena, novinarka, koja pravi intervju, na trenutak ima drugu viziju, ali se brzo vraća na jedini mogući profesionalni put – nema zbližavanja sa sagovornikom.

Osamljenike, ljude bez prijatelja, koji su uvek izloženi podsmehu, nalazimo u pričama „Gongo“ i „Osam drugova“. Poslednja priča u knjizi, „Komad plavog neba“ počinje naizgled često rabljenom frazom: „Ja sam siromašan, ali sam srećan“, a završava sasvim suprotno. Čovek koji je mislio da je srećan, spoznaje drugu stranu istine.

Mira Popović se ne libi da u svom pripovedačkom opusu eksperimentiše, lavira između klasično modernističkog teksta, tradicionalističko čvrste priče i novih tendencija. Sa istom slobodom transformiše se u muške junake, ali ne sa manjom čvrstinom dobro portretiše ženske osobine. Njeni likovi nisu tragične ličnosti, oni žive u melanholiji i pomirenosti sa sudbinom, u svetu praznine gde su zatečeni. I dok je u prvoj knjizi *Beograd-Pariz* Popovićeve uvrstila i najkraće priče, one čija dužina ne prelazi jednu stranicu, u *Harmoniji* je struktura celovitosti potpunija. Za obe knjige mesto događaja su Pariz i Beograd. I da se vratimo na početak teksta, i da se ne složimo sa kritičarima, ipak, priča kao književni žanr ima svoje mesto, dobro mesto u književnosti. A Mira Popović je na tom putu.